

"5. Sanattan

5. Kola:Orhan Pamuk"

kitabının yazarlarından

Pskiyatrist Kaan

Arslanoğlu "Bir kitap

okudum, hayatım

değişti." diyen Pamuk'un

Yeni Hayat'ta ve tüm

başarı çizgisinde Nöro

Linguistik Program'dan

kuvvetle etkilendiği

görüşünde

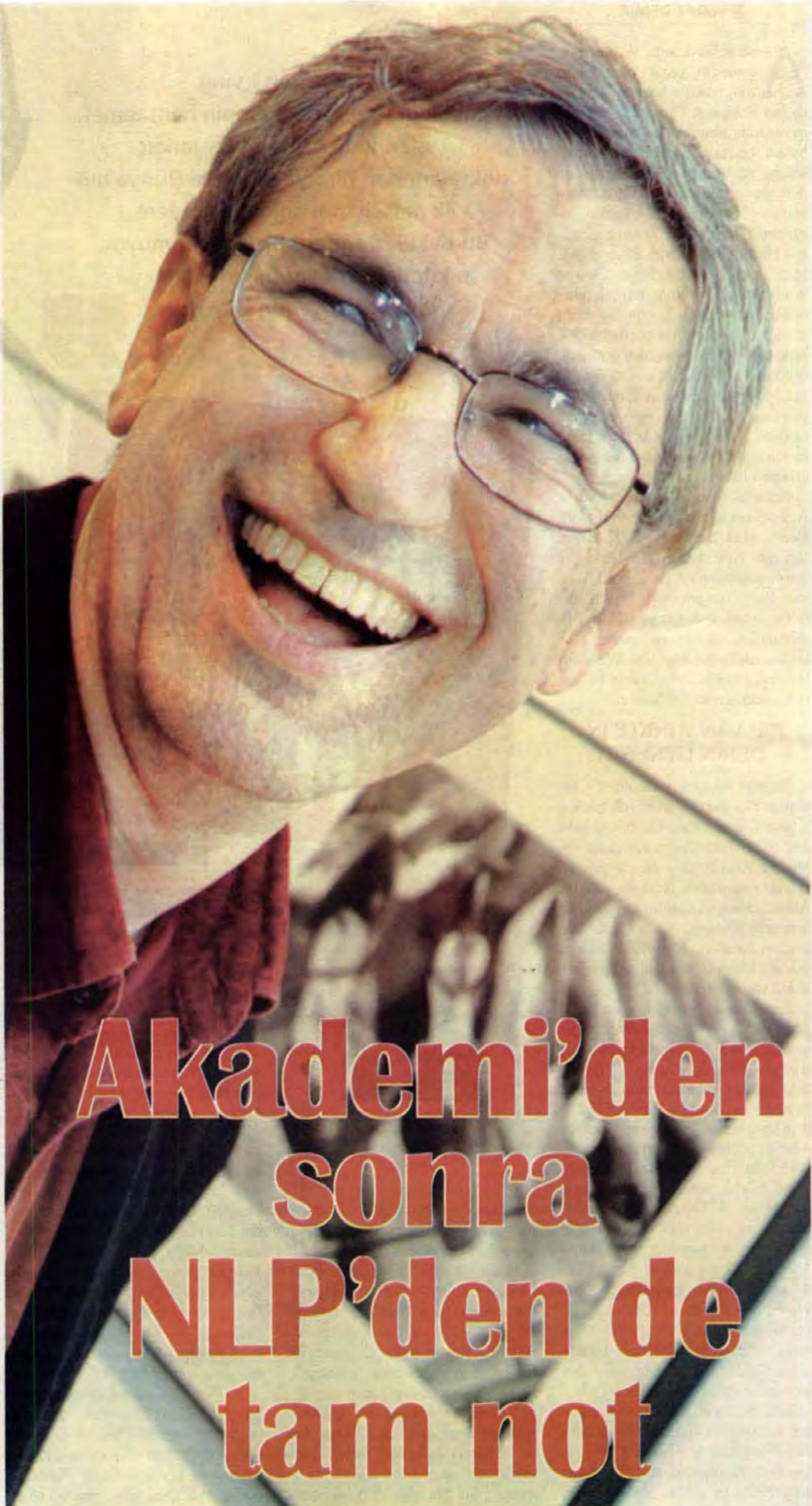
Geçtiğimiz ay, Nobel Edebiyat Ödülünü kazanan ilk romancı-mız Orhan Pamuk ile alakalı iki kitap yayınlandı. Bunlardan ilki Agora Kitaplığı'ndan çıkan "Orhan Pamuk Edebiyatı" isimli kitap. Sabancı Üniversitesi'nde Pamuk'un ödülü alışından hemen sonra yapılan Orhan Pamuk Edebiyatı sempozyumunun tutanaklarından oluşan bu kitapta Hasan Bülent Kahraman, Jale Parla, Sibel İrzık, Münevver Kınalı, Ezgi Taşçıoğlu, Tülay Artan ve Ergin Kılıç'ın sunduğu tebliğler var. Bir diğer kitap olan "5. Sanattan 5. Kola: Orhan Pamuk" ise İthaki etiketiyle yayınlandı. Tarih Toplum Kuram dizisinden çıkan bu kitapta Kaan Arslanoğlu, Ergin Yıldızoğlu, Ali Mert ve Nihat Ateş imzası bulunuyor. Pamuk'u ve kitaplarını edebiyat eksenli değerlendirip, başarısını onaylayan "Orhan Pamuk Edebiyatı" kitabının aksine, "5. Sanattan 5. Kola:Orhan Pamuk"un yazarları, Pamuk'un neden ve kimin için yazdığını, hedeflerini ve başarısının sırlarını ortaya koymaya çabıyor, yazarın başarısını edebiyat dışı etkenlerde arıyor. Biz her iki kitabı da haberimize dahil edip psikiyari uzmanı ve yazar Kaan Arslanoğlu ile bir röportaj yaptık. Arslanoğlu, Orhan Pamuk'un başarısını NLP (Nöro Linguistik Program) bağlamında ele almış. Hedeften başlayarak başarıya giden tüm adımlarını incelenmiş yazarmış. Yeni Hayat'a "Bir kitap okudum, hayatım değişti." diye başlayan Pamuk'un, kişiyi başarıya götüren umut ve motivasyon aşlayan "Bu kitabı okuyun, hayatınız değişecek" diye başlayan kişisel gelişim kitaplarından etkilendiğini söylüyor Arslanoğlu. 15. sayfada okuyacağımız Sempozyum notlarında ise Pamuk'un dili kullanma, betimleme ve diğer disiplinlerin verilerini kullanmadaki başarısı var.

BAŞARILIYDI, NOBEL'İ MUTLAKA ALACAKTI

■ Orhan Pamuk'un çizgisiyle kişisel gelişim kitaplarının önerdiği başarı çizgisi arasındaki koşutluğu ilk ne zaman farkettiniz ve bu kitabı yazmaya nasıl karar verdiniz?

Pamuk Nobel'i almadan önce de çok başarılı bir yazardı. Nobel'i bu yıl almaya birkaç yıl içinde mutlaka alacağını bili-

**Akademi'den
sonra
NLP'den de
tam not**

yardım. Başarıya götüren bu tutumun Nobel'den önce de incelemek istiyordum. Kaldı ki mesleki açıdan, psikiyatri pratiğimiz için de başarının psikolojisiyle ilgili kitapları incelemek gerekiyor. NLP ile ilgili bir kitap almıştım. Kitabın ilk cümlesi birbirinin neredeyse aynıydı. Biri diyor ki ilk cümlede: "Bu kitap hayatınızı değiştirecek!" Pamuk diyor ki: "Bir kitap okudum, hayatım değişti." Pamuk'un Yeni Hayat'ta ve tüm başan çizgisinde Nöro Linguistik Program'dan kuvvetle etkilendiğini gördüm. O da bu inceleme için motivasyonumu artırdı.

■ **"Sıkıcı ve zor okunur nitelikleri ve bol rastlanırlar hatalarına rağmen ilgi gören" kitaplar olarak tanımlamışsınız Orhan Pamuk kitaplarını. Bu kitaplar öylesine ilgi görüyor, beğeniliyor ki yazarı sonunda Nobel Edebiyat Ödülü'nü alıyor. Bu mutlak bir başarıdır. Siz bu başarıyı nasıl tanımlıyorsunuz?**

Hemen her ülkede kitap piyasasını oluşturan okur kesitleri büyük benzerlikler gösteriyor. Okur tiplerini kabaca birkaç gruba ayırmak mümkün. Bunlardan en kalabalığı Pamuk'un selendiği kesim. Nihayetinde genel nüfus içinde o kesim de çok küçük bir azınlık, ama piyasa denince o kesimin eğilimleri akla geliyor. İşte o eğilimin temel noktalarını keşfetmek ve ona uygun yazmak. Bunu her ülkeden binlerce yazar deniyor, ama en başarılılarından biri Pamuk.

■ **Felsefi açıdan başarıyı bu başarıdan nasıl ayırıyoruz?**

Edebiyat özelinde soruyorsanız, gerçekten iyi edebiyatçılar ve güçlü düşünürler piyasanın ne istediğine katıyen bakmazlar. Özgün düşünceleri, buna uygun özgün biçimleri ve yazmakta temel insani bir kaygıları vardır. Piyasa bunu kabul etmezse (ki genellikle etmez) bu onların umurlarında değildir. Böyle bir düzeye gelmek felsefi açıdan gerçek başarıdır. Ama hayatın tüm alanlarına yatarsak, temel ahlaksal, felsefi vs.. durumun öngördüğü ve erdemlere dayanan başarı geniş yaygınlar için önemlidir. Onlar başarıyı nasıl kazanılırsa kazanılsın ünde, nasıl kazanılırsa kazanılsın parada, mevkiide, otoritede ararlar. Birincisi toplumların ilerletir veya toplumların mevcut değerlerini korumalarını sağlar, öbürü toplumları yozlaştırır.

BAZI OKURLAR GİZEM ARIYOR

■ **Pamuk'un çalışkan, çilekeş bir yazar olduğu da ortada yalnız, öyle değil mi? Odaya kapanıp yazdığını biliyoruz yıllarca.**

Çalışmak ve çilekeşlik tek başına ele alındığında olumlu özellikler. Başarı için olmazsa olmaz koşul değil, ama kolaylaştırıcı önemli bir koşul. Hani bilirsiniz hep şu denir: Çok çalışırsan sen de zengin olursun. Başarı için önemli olan çok çalışmak değil, ne doğrultuda çalışacağını bilmek. Dünyada çoğu zengininden çok daha fazla çalıştığı halde yoksulluk içinde yaşayan milyarderler insan var. Pa-

muk'tan daha fazla okuyan, çalışkan yazarlar da biliyorum. Bazılarının adını bile duymamışsınız. Yine de Pamuk'un çalışkanlığı da daha çok bir efsane diye düşünüyorum. İngilizce çevirileri çok az düzeltmeye ihtiyaç duyuyor. Türkçe kitapları yüzlerce tashih gereksiniyor. Demek ki, yazdıktan sonra birkaç kez dikkatli okunuyor.

■ **Transa sokucu kitap ne demek? "Romanlarındaki daha ilk cümle ve aradaki bize anlamsız gelen bazı yinelemeler sakın hipnotik komut olmasınlar? Bu konuda şaka yapıyorum." diyorsunuz kitapta. Gerçekten hipnotik komutlar almış olabilir miyiz Pamuk'tan?**

Pamuk'u siyasi planda destekleyen, ama edebiyatını beğenmeyen önemli bir kesim var. Bu gruptan biriyle konuşurken kitaplarında daha ilk sayfalarda başlayan ve sürekli tekrarlanan bazı basit cümlelerden yakınmıştı. Roman içinde bunların hiçbir işlevi olmadığını söylemişti. Ben de acaba diye düşünmüştüm. Okurların bir kesimi gizem ve okuduğunu anlamama hali anyor. Böyle cümleler neden dikkati kendine yoğunlaştırma cümleleri olmasın? Okuru bundan bir şey anlamadığı için yazanın büyüklüğünü kabule zorlama cümleleri... Öte yandan son dönem kitapları büyük ölçüde bu havada. Bir şeyler yoğun şekilde anlatılıyor, ama niye anlatılıyor, ayrıca anlatılan ne? Okura iki seçenek bırakıyor Pamuk: Bir, kitabı kaldırıp atmamak, satın alanların en az yansı bunu yapıyor. İki, anlamadığı, anlamsız bulduğu halde önünde secde etmek. İşin tuhafı kitabını kaldırıp atanların bir bölümü de yeri geldiğinde onu beğendiklerini söylüyorlar. Bir edebiyatçı için bundan büyük başarı olabilir mi?

■ **"Büyük ünlü zengin mağazayı tercih ederseniz kalabalıktan ezilebilir, üstelik daha kalitesiz bir ürünü, markasını da satın alarak daha pahalıya elde edersiniz" Buradan ne anlamalıyız? "Enis Batur'un çok satma korkusu yerli yerinde bir korkudur" diyebilir miyiz?**

İyi eser muhakkak az satar diye bir kural yok ya da tersinden çok satan kesinlikle kötüdür diye. Şu yüzyle bakın, insan kalitesine... Mutlak bir şey yok ama, çok satan büyük ihtimalle kötüdür, iyi eser de büyük ihtimalle geniş kesimlerce benimsenmeyecektir. Batur'un haklı kaygısı sanırım bunu işaret ediyor.

■ **Bir yanda uluslararası alanda kültürel çevreleri nezdinde itibarlı bir yer edindi Orhan Pamuk. Diğer yanda yaptığı açıklamalar nedeniyle, çok sert eleştirilere maruz kaldı, "Türklüğü ale-**

5. Sanattan
5. Kola: Orhan Pamuk
Kaan Arslanoğlu,
Ergin Yıldızoğlu,
Ali Mert ve Nihat Ateş
İtahi Yayınları
157 sayfa

FOTOĞRAF: YAVUZ İSLAM ŞENSÖZ

nen aşağılamak" suçundan yargılandı, Nobel ödülünü alıp ülkesine döndüğünde havaalanında sadece birkaç hayranı vardı. Ölüm tehditleri aldı, Hrant Dink cinayetinin ardından bir dönem korumalarla yaşadı... Bir psikiyatri uzmanı olarak bu tabloyu nasıl yorumluyorsunuz? Bu çelişik durum O'nu nasıl etkiliyor? Orhan Pamuk tüm bunları yaşamış olmayı ister miydi?

MAĞDURİYET HAVASI ONA YARIYOR

Tatsiz birkaç ayıntı dışında bana lırsa isterdi. Şimdi yaşadıklarından memnun, çünkü üne oynuyor, oynadığı oyunu kazandı. Ne var ki üne oynayanlar genellikle tatminsizdir. Pamuk'un da ilk zafer duygularını kaybetmeye başladığını ve doyumunsuzluğunun öne çıkmaya yüz tuttuğunu söyleyebiliriz. Buradan başka bir şey söyleyeceğim: Bu durum, yani mağduriyet havası ona aslında yarıyor. Medya'da ve edebiyatın medyadaki otoriteleri arasında Pamuk'un geniş ve fanatik bir destekçi kitlesi var. Onlar söz konusu kaba saldırıların örnek göstererek Pamuk'a yönelik her türlü eleştiriyi, ne kadar düzeyli olursa olsun susturmaya çalışıyorlar. Çok basit örneği, bu kitapla Pamuk'u öven Agora Yayınları'ndan çıkan kitap bir hafta arayla çıktı. Karşılaştırm. Biri büyük destek görüyor medyada, bizimkinin üstü örtülüyor. Saf bir iyi niyet taşısam şöyle düşündürdüm: Şimdi bu medyadakilere düşünce özgürlükçüleri ya, aynı anda iki kitap çıkmış diye sevinirler. Bu iki kitabı karşılaştıran yazarlar yazarlar, iki kitabın yazarlarını bir araya getirip tartışır... Bereket saf değilim, o zaman beklentim artardı. Şimdi bu sizin yaptığınız söyleşi var ya, sıradan bir şey değil. Kıymetini cidden takdir ediyorum.

■ **Bu yaşadıkların yazı hayatına ne yönde etki eder?**

Şimdi, "Ben siyasi nedenlerle kazanmadım bu ödülü, edebiyatım da çok güçlüdür" mesajını veren eserler üretmeye çalışacaktır. Ama tek kaygısı bu olursa hem edebi anlamda, hem de piyasa anlamında başarı düzeyi büyük ihtimalle düşecektir.

■ **Türkiye'de bu başarıyı yakalayacak, Pamuk'un izinden giden başka yazarlar var mı?**

Hemen Elif Şafak geliyor aklıma. Onun edebi gücü Pamuk'tan bayağı daha fazla. Pazarlamacı yeteneği Pamuk'la kıyaslanabilir mi, evet kıyaslanabilir. Sadece Nobel açısından biraz şanssız, yaşlanmayı bekleyecek.

Edebi başarısının tanıkları

1 9-20 Aralık 2006 tarihleri arasında, Sabancı Üniversite-si'nde düzenlenen Orhan Pamuk Edebiyatı Sempozyumunun tutanakları da geçtiğimiz ay yayınlanan bir diğer Orhan Pamuk kitabı. Hasan Bülent Kahraman, Jale Parla, Sibel Irzık, Münevver Kınalı, Ezgi Taşçıoğlu, Tülay Artan ve Engin Kılıç'ın sunduğu tebliğlerin yer aldığı bu kitapta Murat Belge, Semih Gümüş ve Doğan Hızlan'ın katıldığı panelin metni ile yine Hasan Bülent Kahraman'ın Orhan Pamuk ile yaptığı söyleşi de bulunuyor. İşte Orhan Pamuk edebiyatının çok yönlü olarak tartışmaya açıldığı bu toplantıdan birkaç ayrıntı:

BAŞARISI SADE BETİMLEMELERDE GİZLİ

Ahmet Evin (Sabancı Üniv. Öğr. Üyesi) : Orhan Pamuk'un başarısı, insanın algılayış biçimlerini, sezilerini, sade betimlemelerle romanlarında yakalayabilmesi. Cevdet Bey ve Oğulları'ndan başlayarak okuduğumuz her romanında Pamuk, durumları içselleştirdiği kadar o durumları yansıtan sahneleri de dışardan, uzaktan bir seyirci gibi bakarak sadelikle tasvir edebiliyor.

"ZİT KÜLTÜRLER BİRLİKTE DURABİLİR" DEDİ

Raşit Tankut Aykut (Öğrenci): Farklı kültürler birbirlerinin zıttı değil, birbirlerine ayna tutan, birbirlerine derinlik ve zenginlik kazandıran, birbirlerini anlamlandıran ve çoğaltan ve güzelleştiren kavramlardır. Kara Kitap'taki bu esaslı görecelik sorgulamasının, dolayısıyla kültürler arası iletişimin mümkünlüğünün ve doğallığının imasının Nobel Ödülü'yle haklı bir ilgisinin bulunduğunu ifade etmek isterim.

MASUMİYETİ BİR TARAF BIRAKALIM

Jale Parla (İstanbul Bilgi Üniv. Öğr. Üyesi): Kanonlar ve müzeler masumiyetle kurulmaz; masumiyetle korunmaz. Kabul, beğeni, red, seçim, bilgiyle, bazen de kavgayla

kurulup korunurlar. Artık Türk roman geleneğine bakarken masumiyeti bir tarafa bırakmanın zamanı geldiğine inanıyorum. Orhan Pamuk'un da bunu çoktan yapmış olduğunu düşünüyorum.

"HAKKIMIZDA KÖTÜ ŞEYLER SÖYLEME!"

Sibel Irzık (Sabancı Üniv. Öğr. Üyesi): Kar romanında Kars'ın yerlilerinden biri anlatıcı Orhan'a Kars halkının iyiliğini ve havasının temizliğini yazmasını, geçmişindeki tatsızlıklardan söz etmemesini söylüyor. Türkiye'nin yazarlarından hep istediği şey yani: Yabancılara bizim hakkımızda kötü şeyler söyleme! Karakterler de anlatıcı da biliyor ki dünyadaki farklı güçler ve dengeler öyle şekillenmiş ki, bu roman yabancılarla konuşuyor olma yükümlülüğünden hiçbir zaman kurtulamayacak, her ne kadar bu fikirle alay ediliyorsa da.

DiĞER DiSİPLİNLERİN VERİLERİNİ KULLANIR

Engin Kılıç (Sabancı Üniv. Öğr. Üyesi) :Postmodern yönelimlerin edebiyata yaptığı en büyük katkı, bir anlamda ona özerkliğini ve diğer disiplinlerin verilerini kendi mimarisini için kullanabilme, hatta bazen suistimal edebilme özgürlüğü vermesi. Ayrıca metinlerarası kavramı sayesinde edebiyatı büyük anlatıların hizmetkarı olmaktan ve dış gerçeklik hakkında değer yargıları ortaya koyma riskinden kurtarması. Pamuk'un da bu imkanlardan sonuna kadar yararlandığını söyleyebilirim. ■

Orhan Pamuk Edebiyatı
Sabancı Üniversitesi
Sempozyum Tutanaqları
Agora Kitaplığı
179 sayfa